

Luokkatandemilla vauhtia ammattikorkeakoulun toisen kotimaisen kielen opiskeluun

Anna Korhonen, Katariina Savolainen, Sari Isokangas ja Lotta Saarikoski

Artikkeli kertoo Insinööriopiskelijoiden korkeakoulutandem -hankkeesta, jossa Vaasan ammattikorkeakoulun ja Yrkes högskolan Novian insinööriopiskelijat harjoittelivat yhdessä suomea/ruotsia toisen kotimaisen kielen opintojakson puitteissa. Menetelmäksi valittiin luokkatandem. Tavoitteena oli, että opiskelijat saisivat harjoitella ennen kaikkea suullista kielitaitoa mielekkäiden tehtävien parissa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Sekä opettajien että opiskelijoiden kokemukset olivat erittäin myönteisiä ja kannustavat jatkamaan luokkatandemin käyttöä jatkossakin toisen kotimaisen kielen opetuksessa.

Taustaa

Nykyään kielenopetuksessa keskitytään enemmän kielen käyttöön kommunikaatiossa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kun taas aikaisemmin on korostettu kielen oikeellisuutta ja rakenteita (Pörn 2012; Juurakko & Airola 2002). Alkusysäyksenä hankkeellemme oli tarve ottaa käyttöön yhä enenevässä määrin kommunikatiivinen opetustyyli toisen kotimaisen kielen opettamisessa ja oppimisessa. Olimme kokeneet, että kieltä oppii parhaiten sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän vuoksi halusimme antaa opiskelijoille mahdollisuuden käyttää kieltä autenttisissa tilanteissa vuorovaikutuksessa äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvan kanssa ja päätimme kokeilla tandem-menetelmän toimivuutta luokkahuoneessa ammattikorkeakoulun toisen kotimaisen kielen opetuksessa.

Pohjanmaan kauppakamari myönsi keväällä 2013 Vaasan ammattikorkeakoululle ja Yrkeshögskolan Novialle apurahan *Insinööriopiskelijoiden korkeakoulutandem* -hankkeeseen. Apuraha on tarkoitettu toisen kotimaisen kielen opetukseen ja sen kehittämiseen. Usein sekä suomen- että ruotsinkieliset opiskelijat kokevat epävarmuutta juuri suullisen kielitaidon osa-alueella ja tärkeä tavoite oli rohkaista opiskelijoita puhumaan ja käyttämään toista kotimaista virheitä pelkäämättä. Hankkeen tavoitteena oli myös kohentaa opiskelijoiden oppimismotivaatiota toista kotimaista kohtaan ja samalla tarjota mahdollisuus tutustua toisen kieliryhmän edustajiin. Opiskelijoille haluttiin antaa aktiivisempi rooli toimijana omassa oppimisprosessissaan.

Tandemia käytettiin ensimmäisen kerran kielen oppimisen välineenä vuonna 1963 saksalais-ranskalaisen nuorisovaihdon yhteydessä (Bechtel 2003). Sen jälkeen tandem on levinnyt ympäri maailmaa ja sitä on käytetty menestyksekkäästi muun muassa Vaasassa FinTandem kurssilla, joka on kehitetty yhteistyössä Vasa Arbiksen ja Mustasaaren aikuisopiston välillä (Karjalainen 2011).

Tandem on kielen oppimis- ja opetusmenetelmä, jossa kaksi henkilöä, joilla on eri äidinkieli, tapaavat toisiaan ja oppivat toistensa äidinkieltä keskustelemalla yhdessä. Molemmat toimivat vastavuoroisesti sekä kielimallina että kielen oppijana. Vuorovaikutus on sekä oppimisen väline että tavoite. Puolet ajasta puhutaan toisen ja puolet toisen äidinkieltä. (Rost-Roth 1995.)

Tandemissa on kaksi pääperiaatetta: itsemääräämisperiaate ja vastavuoroisuusperiaate. Itsemääräämisperiaate pitää sisällään sen, että molemmat osapuolet ottavat itse vastuun omasta oppimisestaan ja asettavat omat oppimistavoitteensa itse. Vastavuoroisuusperiaate lähtee siitä, että molemmat osapuolet hyötyvät vuorovaikutuksesta yhtä paljon. Tämä vaatii kummaltakin osapuolelta aktiivista osallistumista ja vastavuoroista tukea tandemparin kielitaidon kehittämiseksi. (Brammerts 2003.)

Luokkatandemissa on tavoitteena luoda kahta eri kieliryhmää edustaville opiskelijoille autenttisia vuorovaikutustilanteita, joissa he voivat keskenään tasavertaisesti toisiaan tukien käyttää ja kehittää taitojaan opiskeltavassa kohdekielessä (Pörn & Karjalainen 2013). Luokkatandemissa opettaja on läsnä kielenoppimistilanteessa, mutta hän pysyttelee enemmän taustalla ohjaten ja tukien vain tarvittaessa. Opettaja kuitenkin määrittelee opetussuunnitelman pohjalta oppimisen tavoitteet ja keinot. Vastuu suunnittelusta ja kehittämisestä on opettajalla. (Karjalainen, Pörn, Rusk & Björkskog 2013.) Esimerkiksi aikuisopistoissa järjestettävillä Fintandem-kielikursseilla osallistujat

päättävät itse aiheista eikä opettaja ole läsnä tapaamisissa (FinTandem 2012).

Käytännön toteutus ja teemat

Tandemkurssille osallistui 21 Vaasan ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden sähkötekniikan opiskelijaa sekä 16 Novian toisen vuoden konetekniikan opiskelijaa syksyn 2013 aikana. Keväällä 2014 vastaavalle kurssille osallistui 14 Vaasan ammattikorkeakoulun toisen vuoden konetekniikan opiskelijaa sekä 18 Novian toisen vuoden tuotantotalouden opiskelijaa. Kurssin aikana opiskelijaryhmät tapasivat toisensa yhteensä viisi kertaa luokkatandemissa. Tapaamiset järjestettiin vuorotellen kummankin oppilaitoksen tiloissa. Opiskelijat valikoitiin kurssille lähtötasotestin perusteella, sillä paikkoja kurssille oli rajoitettu määrä. Kaksikieliset opiskelijat saivat vapautuksen tandemkurssista.

Hanke käynnistettiin toukokuussa 2013 opettajien yhteisellä suunnittelutyöllä. Jotta kommunikointi tandemtapaamisissa sujuisi luontevammin, opiskelijoilla oli pohjalla muutama tavallinen lähiopetustunti, jolloin käytiin läpi joitakin keskeisiä tandemtapaamisissa käsiteltäviä aihealueita. Näin opiskelijat saivat omaksua etukäteen keskeistä sanastoa ja palauttaa mieleen toisen kotimaisen kielen rakenteita. Kurssin alussa opiskelijoita informoitiin siitä, mistä luokkatandemista on kysymys. Tandemtunnit koostuivat 2x45 minuutin jaksosta eli kieltä vaihdettiin aina tapaamisen puolivälissä. Opettajat olivat etukäteen valinneet tandemparit sattumanvaraisesti, koska opiskelijaryhmät olivat opettajille vieraita. Opiskelijat tekivät harjoituksia aina saman parin kanssa tandemtapaamisten aikana, koska silloin opiskelijat tutustuvat toisiinsa ja kommunikointi on helpompaa ja luontevampaa, kun saa keskustella saman henkilön kanssa.

Tandemtapaamisissa käsitellyt aiheet liittyivät keskeisesti kurssin teemoihin kuten koulutuksesta kertomiseen, työelämään, työpaikkahaastatteluun, yrittäjyyteen ja kesälomamatkan suunnitteluun. Tunneilla esimerkiksi pelattiin sananselityspeliä, suunniteltiin yhteistä lomamatkaa Ruotsiin/Suomeen, kirjoitettiin sähköpostia liittyen kesätyöpaikan etsimiseen, tehtiin työpaikkahaastatteluja ja perustettiin kuvitteellinen yritys tandemparin kanssa. Opettajien tehtävänä oli ohjata tandemtapaamisen kulkua ja antaa opiskelijoille tukea tarvittaessa esimerkiksi kielioppirakenteiden selittämisessä. Opiskelijat tekivät ongelmaperusteisia keskusteluharjoituksia yleensä pareittain, mutta välillä muodostettiin isompia 4-5 hengen ryhmiä. Joidenkin tandemtapaamisten aikana tehtiin keskusteluharjoitusten lisäksi myös kyseistä teemaa tukevia kirjallisia tehtäviä, joiden tekemiseen opiskelijat saivat apua toisen kieliryhmän edustajalta. Joihinkin

keskusteluharjoituksiin opiskelijat saivat valmistautua etukäteen kotona kuten esimerkiksi omasta oppilaitoksesta ja koulutuksesta kertomiseen toisella kotimaisella.

Opiskelijoiden ja opettajien kokemukset

Viimeisellä tapaamiskerralla opiskelijat täyttivät palautelomakkeen. Lomakkeen tarkoitus oli selvittää, mitä mieltä opiskelijat olivat luokkatandem-menetelmästä ja tapaamisista. Lomakkeessa opiskelijat voivat kertoa vapaamuotoisesti, mikä oli erityisen mielekästä ja mitä voisi edelleen kehittää. Opiskelijat ottivat myös kantaa siihen, miten heidän taitonsa ja valmiutensa toisessa kotimaisessa kielessä olivat kehittyneet eri osa-alueilla luokkatandemin aikana. Kaiken kaikkiaan 66 opiskelijaa vastasi kyselyyn.

Suurimmalla osalla opiskelijoista (86 %) oli myönteisiä tai erittäin myönteisiä kommentteja luokkatandemista yleisesti. Muutama oli kommentoinut luokkatandemia neutraalisti esimerkiksi kommentilla *"nåjoo"*. Kaksi opiskelijaa oli sitä mieltä, että tandemtapaukset olivat jännittäviä. Muutama oli kommentoinut, että menetelmä olisi toiminut paremmin, jos oma kielitaso olisi ollut parempi. Ainoastaan kahdella opiskelijalla oli kielteisiä kommentteja luokkatandemista. Suurimmalla osalla oli myönteisiä kommentteja luokkatandemista:

"Hyvä asia. Auttanut kyllä paljon eteenpäin."

"Hyvä tapa opiskella, koska tulee rohkeutta puhua toisella kielellä."

"Det är ett bra sätt att lära sig på och man får chans att använda det finska språket i vardagligt tal."

"Det var jättebra för att lära sig våga prata."

"Mycket bra, synd att man inte hade sånt här i gymnasiet."

"En väldigt bra idé. Borde användas i all språkundervisning."

"Mycket bra och lärorikt. Bästa finskalektionen någonsin."

Opiskelijat saivat palautelomakkeessa ottaa kantaa siihen, mikä on ollut hyvää tandemtunneilla. Suurin osa opiskelijoista koki, että parasta tandemtunneilla oli

vaihtelevat keskusteluteemat ja että on saanut puhua paljon. Melko moni myös kommentoi, että he olivat tulleet rohkeammiksi ja uskalsivat puhua enemmän ja että tunneilla oli rento ja kannustava ilmapiiri. Uusiin ihmisiin tutustuminen oli myös koettu myönteisenä muutamissa vastauksissa. Muutaman mielestä oli lohdullista, kun huomasi, että tandemparilla on samanlaisia vaikeuksia toisen kotimaisen kielen kanssa kuin itsellä. Suurin osa kommenteista koski keskustelutehtäviä:

"Paljon erilaisia tehtäviä, joten vaihtelevuus oli suurta."

"Att få träffa och kommunicera med finskspråkiga i samma livssituation."

Palautelomakkeessa pyydettiin opiskelijoita kommentoimaan, mikä ei ollut toiminut hyvin tandemtunneilla ja mitä voisi parantaa. Tähän kohtaan reilu kolmannes opiskelijoista oli jättänyt vastaamatta. Tästä voi päätellä, että he olivat melko tyytyväisiä tunteihin. Muutamien mielestä keskustelutehtävät olisivat voineet olla vapaampia. Tähän kohtaan vastanneista eniten kommentteja oli tullut siitä, että tehtävät olivat joskus liian vaikeita omaan kielitasoon nähden ja että olisi ollut hyödyllistä valmistella tehtäviä enemmän kotona tai edellisellä tunnilla omassa luokassa:

"Voisi olla joka kerralle jotain esitehtävää, keskustelu ja tehtävät meni paljon paremmin kun oli jotain valmiiksi tehtynä."

"Vissa övningar var svåra."

"Mera föruppgifter så att man skulle vara bättre förberedd."

"Vissa skriftliga övningar (på svenska) var på för hög nivå = för svåra."

Opiskelijat arvioivat myös, miten heidän taitonsa ja valmiutensa toisessa kotimaisessa kielessä olivat kehittyneet luokkatandemin aikana eri osa-alueilla (kuullunymmärtäminen, puhe, luetunymmärtäminen, kirjoitus, sanasto, tietoisuus kielestä ja osallistuminen vuorovaikutukseen). Jokaisen osa-alueen kohdalla opiskelija arvioi, oliko hän kehittynyt "paljon", "melko paljon", "vähän" tai "ei ollenkaan". Kaikkien osa-alueiden kohdalla suurin osa opiskelijoista vastasi, että osa-alue oli kehittynyt "melko paljon" tai "vähän" luokkatandemin aikana. Sanasto, tietoisuus kielestä ja osallistuminen vuorovaikutukseen olivat suurimman osan mielestä kehittyneet "melko paljon". Kuullunymmärtäminen, puhe, luetunymmärtäminen ja kirjoitus olivat suurimman osan mielestä kehittyneet "vähän".

Hankkeen yksi tärkeä tavoite oli rohkaista opiskelijoita puhumaan ja käyttämään toista kotimaista kieltä virheitä pelkäämättä. Palautelomakkeessa opiskelijat ottivat kantaa tähän ja 71 prosenttia opiskelijoista oli sitä mieltä, että heidän rohkeutensa käyttää ruotsia/suomea oli lisääntynyt kurssin myötä, kuten seuraavista vastauksista tulee ilmi:

"Ja jag vågar använda fast det går fel."

"On kun saa paremmin hyvää palautetta toiselta."

"On, koska huomaa että ei tarvitse aina mennä täydellisesi."

Palautelomakkeessa kysyttiin opiskelijoilta, onko luokkatandem heidän mielestään parempi menetelmä oppia kieltä kuin tavallinen luokkaopetus. Suurin osa opiskelijoista ilmaisi suoraan, että luokkatandem on hyvä tai parempi oppimismenetelmä. Moni oli kommentoinut luokkatandemia myönteisesti, mutta ei ottanut suoraan kantaa siihen, kumpi on parempi menetelmä. Muutama opiskelija oli kommentoinut, että molempia tarvitaan ja ainoastaan yksi oli sitä mieltä, että luokkatandem on huono oppimismenetelmä.

Hankkeen tavoitteena oli ennen kaikkea tehostaa toisen kotimaisen kielen oppimista hyödyntämällä autenttisia oppimistilanteita ja tarjota opiskelijoille mahdollisuus harjoitella etenkin suullista kielitaitoa vaihtelevien ja innostavien tehtävien parissa. Suullista kielitaitoa harjoiteltiin paljon kurssin aikana ja suurin osa opiskelijoista kommentoikin, että keskustelutehtävät olivat parhaita. Moni oli sitä mieltä, että heidän rohkeutensa käyttää toista kotimaista kieltä oli lisääntynyt kurssin myötä. Tärkeää on myös, että opiskelija kokee kielitaitonsa kehittyvän tunneilla ja suurin osa koki näin, vaikka tapaamisia oli ainoastaan viisi. Opiskelijoiden kokemusten perusteella voimme todeta, että hankkeen tavoite täyttyi. Suurin osa opiskelijoista oli tyytyväisiä tandemtunteihin ja moni piti myönteisenä, että sai tutustua toisen koulun saman alan opiskelijoihin ja puhua äidinkielen tandemparin kanssa.

Myös opettajien kokemukset olivat erittäin myönteisiä. Ilahduttavaa oli nähdä, kuinka keskustelu sujui ja tandemparit tukivat toisiaan vuorotellen. Opiskelijat rohkaistuivat puhumaan kurssin aikana ja ottivat vastuuta omasta oppimisestaan. Luokkatandemin toteuttaminen käytännössä vaati paljon suunnittelutyötä, kuten esimerkiksi teemoihin soveltuvat oikeantasoiset mielekkäät tehtävät sekä kahden eri koulun aikataulutukset. Huomasimme, että tandemtapaaamisen sujumisen edellytyksenä on, että suunnittelutyö on tehty yhdessä ja hyvin perusteellisesti. Tämän kaiken edellytyksenä

oli, että yhteistyö kahden eri koulun opettajien välillä toimi kitkattomasti. Yhteistyöhön oli helppo lähteä, koska opettajilla oli keskenään samanlainen käsitys kielen oppimisesta. Yhteistyö oli myös käytännössä helppo toteuttaa oppilaitosten lyhyen välimatkan takia. Lopuksi eräs kommentti kyselylomakkeista, joka innostaa jatkamaan yhteistyötä:

"Hyvä kurssi. Toivottavasti jatkuu vastaavat ruotsin opetuksessa ja myös toki toisissa kielissä."

Kirjoittajista Anna Korhonen on Yrkes högskolan Novian virkavapaalla oleva suomen kielen lehtori, Katariina Savolainen ja Sari Isokangas ovat Vaasan ammattikorkeakoulun ruotsin kielen lehtoreita, ja Lotta Saarikoski on Vaasan ammattikorkeakoulun konetekniikan koulutuspäällikkö.

Lähteet

Brammerts, H. (2003). Språkinläring i tandem och inlära autonomi. Om utvecklingen av ett koncept. Teoksessa B. Jonsson (toim.). *Självstyrd språkinläring i tandem. En handbok*. Rapport nr 13. Härnösand: Department of Humanities, Mid. Sweden University. 9–12

FinTandem 2012. <http://fintandem.vaasa.fi/Suomeksi/Etusivu>.

Juurakko, T. & Airola A. (2002). *Tehokkaampaan kielenoppimiseen*. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulutuksen kuntayhtymä.

Karjalainen, K. (2011). *Interaktion som mål och medel i FinTandem – Strategier och orientering vid problem i språkproduktion*. Acta Wasensia nr 244, Språkvetenskap 43.

Karjalainen, K., Pörn, M., Rusk, F. & Björkskog, L. (2013). Classroom tandem – Outlining a model for language learning and instruction. *International Electronic Journal of Elementary Education (IEJEE)*. 6 (1), 165–184.

Pörn, M. & Karjalainen, K. (2013). *Klasstandem i en tvåspråkig skolkontext*. Kieli, koulutus ja yhteiskunta – toukokuu 2013 [online]. <http://www.kieliverkosto.fi/article/klasstandem-i-en-tvasprakig-skolkontext/>

Pörn, M. (2012). *"Det är lätt att falla i ett gammalt mönster..." - Om språklärande, språkundervisning och utveckling av finskundervisningen i den finlandssvenska skolan.* Kieli, koulutus ja yhteiskunta - huhtikuu 2012 [online]. <http://www.kieliverkosto.fi/article/det-ar-latt-att-falla-i-ett-gammalt-monster/>

Rost-Roth, M. (1995). *Sprachenlernen im direkten Kontakt. Autonomes Tandem in Südtirol. Eine Fallstudie.* Unter Mitarbeit von Oliver Lechlmaier. Meran: Alpha & Beta.